

## **PROTOKOLL nr. u4**

### **Eesti Stratigraafia Komisjoni koosolekust 31. jaanuaril 2007. a.**

Tartu Ülikooli geoloogia instituudis, Vanemuise 46, Tartu  
Algus: 11.30, lõpp 14.50.

#### **Osalejad:**

ESK liikmed: Olle Hints, Dimitri Kaljo, Volli Kalm, Vello Klein, Tõnu Meidla (lahkus u 13.50), Jaak Nõlvak, Kuldev Ploom, Ivar Puura, Anne Pöldvere, Ivo Sibul; külalised: Madis Rubel, Oive Tinn

Puudus: Anto Raukas (Tallinnas Keskkonnaministeeriumis?)

#### **Päevakord**

1. 7. Balti Stratigraafia Konverentsi korraldamine
2. Uued ajastute stratigraafilised skeemid
3. Rahvusvahelise Stratigraafia Juhise eestindus
4. Suur ja väike algustäht stratigraafia terminites
5. Konkreetset probleemeid
  - 5.1 Kahula ja Napa küsimus
  - 5.2 Vinni ja Atla alamladestikud
6. Kohal algatatud küsimused

### **1. 7. Balti Stratigraafia Konverentsi korraldamine**

#### **Toimumisaeg**

7. Balti Stratigraafia Konverents (BSK) toimub 16-18. mail 2008. a Tallinnas nagu lepiti kokku eelmisel koosolekul. BSK esialgne programm on järgmine:

16 May (Friday) - Arrival, Ice-breaker Party

17 May (Saturday) - Sessions (Tallinn University of Technology)

18 May (Sunday) - Sessions (Tallinn University of Technology)

#### **Ekskursioonid**

Avaldati arvamust, et ekskursioonide kestus võiks olla maksimaalselt 3 päeva. Põhiekskursioon võiks toimuda Põhja- ja Kirde-Eestis, huviliste olemasolul saaks seejärel suunduda kaheks päevaks Saaremaale. Võimaluse korral tuleks programmi lülitada mõned Devoni paljandid. Volli Kalm arvas, et pinnakattele ei tasu spetsiaalselt keskenduda, kuna igal kevadel tehakse suurem kvaternaristide ekskursioon ühes Balti riikidest.

#### **Abstraktid**

Dimitri Kaljo arvates võiks BSKle pühendada terve Estonian Journal of Earth Sciences numbr. Ajakiri võiks ilmuda juba konverentsi ajaks, kuid mitte hiljem kui 2008. a suvel. Lepiti kokku, et kõik soovijad võivad esitada abstrakti mahus kuni 1 A4 lehekülge. Need salvestatakse CD-le, mis antakse igale BSK-l osalejale. Toimetajad valivad välja parimad abstraktid, vastavad artiklid trükitakse ära ajakirja Estonian Journal of Earth Sciences erinumbris. Jõuti järeldusele, et BSK-d ei saa ühe pealkirja alla koondada. Sessioonidesse grupeerimine on mõeldav, kuid alles peale abstraktide laekumist.

#### **Organiseerijad**

Valiti BSK organiseeriv komitee koosseisus Olle Hints (esimees), Tõnu Meidla (aseesimees), Leho Ainsaar, Oive Tinn, Vello Klein, Anne Pöldvere, Peep Männik, Jaak Nõlvak, Volli Kalm, Ivar Puura, Ivo Sibul. Anto Raukase osalus oleks samuti soovitatav.

### **2. Uued ajastute stratigraafilised skeemid**

Skeemide tööversioonidega saavad kõik huvilised tutvuda ESK kodulehel. Anne Põldvere andis ülevaate hetkeseisust. Suur töö on ära tehtud, välja on pakutud erinevad kujundusvariandid. Ediacara, Kambriumi, Ordoviitsiumi ja Siluri skeemid on vaja spetsialistide poolt üle kontrollida, kõige paremas seisus on Devon. Dimitri Kaljo arvates tuleks lahus hoida globaalsed ja regionaalsed biostratigraafilised üksused. Devoni skeemis võiks loobuda kihistunimede dubleerimisest. Tõnu Meidla ütles, et skeemide piirialad tuleks omavahel kooskõlastada. Tähelepanu peaks pöörama ka sellele, et termin „series“ on ladestutes erineva tähendusega.

Positiivset vastukaja leidis Tõnu Meidla ettepanek lisada iga skeemi juurde regulaarne ajaskaala. Volli Kalmu sõnul on Kvaternaari skeemi raske koostada, kuna spetsialistid pole suutnud mitmetes olulistest küsimustes kokkuleppele jõuda. Parimal juhul saaks teha ühe üldistatud skeemi, millele võiks soovi korral lisada isotooptsoonid ja rahvusvahelised klimatostratigraafilised üksused. Vello Klein kirjeldas aluskorra skeemi koostamist takistavaid asjaolusid. Meil puuduvad pidevad aluskorralised settekompleksid, kivimite vanusemääranguid mõjutab metamorfism. Ühe Eesti aluskorrakomplekse hõlmava skeemi saaks siiski kokku panna. Otsustati, et kõik eespool nimetatud stratigraafilised skeemid peavad valmima hiljemalt 2007. a märtsis.

### **3. Rahvusvahelise Stratigraafia Juhise eestindus**

1994. a-l avaldatud International Stratigraphic Guide lühendatud versiooni autorid Mike Murphy ja Amos Salvador ning IUGS on andnud ESK-le loa publitseerida teos eesti keeles. Kuldev Ploomi arvates võiks juhises eestikeelsete stratigraafiliste terminite juures kõrval olla ka inglisekeelsed mõisted. Kaaluda võiks väikese erialase sõnastiku lisamist. Juhise retsensentideks määrati Tõnu Meidla ja Kuldev Ploom, materjalid peavad olema trükivalmis 2007. a märtsi lõpuks. Seejärel on plaanis juhise koos uute stratigraafiliste skeemidega publitseerida Eesti Geoloogia Seltsi bulletinis.

### **4. Suur ja väike algustäht stratigraafia terminites**

ESK 2001. a 27. detsembril toimunud koosolekul otsustati, et alates 2002. aastast kirjutatakse kõikide stratigraafiliste üksuste nimed, alates ladekonnast/aegkonnast (näit. Vanaaegkond ehk Paleosoikum) ja ladestust/ajastust (näit. Kambrium ja Kvaternaar) ning lõpetades kõige väiksemate üksustega (näit. kihistu, kihistik, kihid ja kronotsoonid) ainult suure algustähega, kuna tegemist on neid üksusi tähistavate pärisnimedega, mis moodustavad ühtse hierarhilise süsteemi. Praeguseks on tekkinud kahetsusväärne olukord, kus filoloogid ja geoloogid on stratigraafiliste üksuste nimede õigekirja puudutavates küsimustes vastandlikel seisukohtadel. Tõnu Meidla tegi ettepaneku koostada Eesti Geoloogia Seltsi nimel pöördumine, kus põhjendatakse vajadust suure algustähe järele kõikide stratigraafiliste üksuste nimedes. EGEOS koondab paljusid geolooge, ühisel avaldusel on loodetavasti suurem mõju. Ivar Puura leidis, et eelkõige peaks just ESK tegema selgitustööd. Käidi välja mõtte korraldada ümarlaud, kuhu oleks kutsutud nii geoloogide kui ka filoloogide esindajad.

### **5. Konkreetsed probleemid**

#### **5.1 Kahula ja Napa küsimus**

ESK vestlusgrupis on juba pikemat aega olnud jutuks kaardistajate ettepanek ennistada Ordoviitsiumi ladestus Napa, Aseri, Idavere, Jõhvi ja Keila kihistud. Anne Põldvere ja Kuldev Ploomi arvates on Kahula kihistu kaardistamine problemaatiline, Kahula asemel võiks kasutada Jõhvi ja Keila nimesid nagu varem. Olle Hints ja Dimitri Kaljo sõnul võib kihistu ja lademe nimede kokkulangevus põhjustada segadusi. Jaak Nõlvak selgitas Kahula kihistu ja Napa kihistu/kihistiku püstitamise tagamaid. Ta tegi ettepaneku, et Ordoviitsiumi jaoks võiks teha kaks stratigraafilist skeemi: ühe põhja-lõuna ja teise lääne-ida sunalise. Dimitri Kaljo arvates peaks Napa, arvestades tema paksust ja litoloogilist koosseisu, olema kihistik. Kuldev Ploom ja Anne Põldvere lubasid oma ettepanekud ja argumendid edastada vestlusgrupi kaudu kõikidele ESK liikmetele. Seejärel viiakse antud küsimustes läbi e-hääletus.

#### **5.2 Vinni ja Atla alamladestikud**

ESKle on tulnud ettepanek võtta Ordoviitsiumi stratigraafilises skeemis kasutusele Vinni ja Atla

alamladestikud. Vastavasisuline artikkel ilmus 2006. a Teaduste Akadeemia Toimetistes Geoloogia 2. numbris (Nõlvak, J. et al. *Ordovician timescale in Estonia: recent developments*; 95–108). Vinni alamladestikku kuuluks Oandu ja Rakvere lademed, Atla alamladestikku Pirgu ja Porkuni lademed. Selleks, et kõik ESK liikmed saaksid ettepanekuga põhjalikult tutvuda ja oma arvamust avaldada, korraldatakse vestlusgrupis e-hääletus.

## **6. Kohal algatatud küsimused**

Kuldev Ploom tõstatab küsimuse selle kohta, kas Lasnamäe lademe ja Kõrgekalda kihistu tõlge inglise keelde kui Lasnamägi Stage ja Kõrgekallas Formation on piisavalt põhjendatud. Dimitri Kaljo ütles, et eesti keeles kasutatakse sellistel puhkudel omastavat, inglise keeles nimetavat käänat. Samas pole selge, kas algupärane kohanimi, mille järgi üksused oma nime said, on Lasnamägi või Lasnamäe, Kõrgekallas või Kõrgekalda.

koosolekut juhatas  
O. Hints

protokollis  
I. Sibul